

nserati se sprejemajo in volja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(adm. nistracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja:

Za celo leto . . . 10 gl. -- kr
za pol leta . . . 5 " -- "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo v Hilšerjevi ulici
šte. 6.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Nemški Avstrijci in ustavoverna stranka.

Med tem ko mi žalujemo nad ustavoverno večino našega deželnega zbora, nam dohajajo iz vseh krajev države vesela poročila o propadanju te stranke. Poročali smo že, da so si konservativci priborili večino v deželnem zboru solnograškem, poročali smo z veseljem o zmagi naših kandidatov na Štajerskem, katoliško-federalistični zmagi na Predaleškem, na Moravi, v Gorenji in Dolenji Avstriji. Sedaj pride še vest, da je med nemškimi Pemci izvoljenih devet samostojnih poslancev proti kandidatom nemške kazine v Pragi. Povedali smo že, iz katerih uzrokov se celó nemški kmečki narod odvrča od liberalcev.

Nekaj katoliškim kmetom preseda ono liberaliziranje in zasmehovanje vere in duhovnov, ki v liberalnih listih še davno ni potihnilo; vidijo pa tudi, da obljube liberalnih mož niso nič vredne: voliti se dajo na podlagi obljube, da bodo delali za znižanje davkov; v zboru pa se izstrankarskih ozirov vedno umikajo, enkrat Madjarom, enkrat lastni vladi; nasprotno kujejo še take postave, ki kmetškemu stanu nova bremena nakladajo, tako šolske postave, posilno legaliziranje itd. Ko se je sedanja sistema vstvarila, bilo je veliko krika o svobodi in sreči, ki je sedaj prisijala vsem avstrijskim narodom. Pa kar je bilo svobodnega, se je kmalo pozgubilo, in ostali so le vedno rastoči davki. Sistema pa se je spremenila v mašino, s katero so se majorizirali na eni

strani Slovani, na eni strani pa nemški kmetje na korist meščanom, odvetnikom, bankirjem in različnim „gründerjem“, uradnikom in take vrste ljudem. Krava, t. j. ljudstvo, se je molzla, kar se je dalo, in denar se je metal na vse strani, kakor bi živeli mi v Bog vé kakem bogatsvu: svetovna razstava je požrla kakih 20 milijonov, gospodje poslanci, ki so bili voljeni, da bi branili koristi ljudstva, postali so „verwaltungsrathi“ in možje, kakor Giskra, ki so se pustili slaviti kot odrešitelje narodov iz hude sužnosti in nevednosti, postali so milijonarji; povišale so se plače uradnikom in učiteljem, da bi se bolj trdno oklenili ustavoverne zastave; judovskim pijavkam se je dala popolna svoboda, da so smeli ljudstvo odirati in goljufati, kar se je moglo; — pri vsem tem pa je padalo blagostanje narodov, davki pa so vedno rastle, kar je bilo naravno pritakem gospodarstvu.

En čas sicer so tolažili ljudstvo, da naj le radovoljno plačuje, saj ima zato „svobodo“, na pr. civilni zakon, odpravljenje konkordata, da mu ne bo treba več v cerkev hoditi, ne k spovedi itd. En čas je cvetel ta čudni liberalizem, posebno po mestih. Pa nazadnje je vendar ljudstvo spoznalo, da duhovščina ni tako hudobna, kakor so jo slikali judovski listi, in da z njenim preganjanjem še ne pride občna sreča na svet.

Zdaj se je začelo dokazovanje, da je treba sedanjo sistemo za to ohraniti in braniti, da ne bi Slovani prišli do krmila, ker ti bi

Nemce kar na zelji pojedli, prišli bi strašni časi, ko bi se federalizem vvedel.

Tudi ta fraza je en čas svojo dolžnost storila, tako na Koroškem, Štajerskem, Českem in Moravskem. Pa razsvitljeni možje katoliške stranke med Nemci, posebno duhovniki, so ljudstvu z vspehom odvzeli one naslikane strahove pred Slovani, dokazovaje mu, da sovražniki Slovanov so tudi sovražniki nemških kmetov, Slovani pa da so mirni ljudje, ki ne zahtevajo več, ko svoje pravo.

Nemško-narodna brezozirnost živi le v mestih, nemški kmet pa ne sovraži nobenega drugega naroda, njemu je neumljivo, zakaj bi Slovan ne smel uživati istih pravic z Nemcem; k temu pride še staro mrzenje med meščanstvom in kmetijstvom na Nemškem. Tisto sovrašstvo, ki ga izražuje naš kmet nasproti meščanu z nazivkom „škrice“, nahaja se pri nemško-avstrijskih kmetih še v večji meri, tam nazivajo meščane „stadlerherren“, ter jim še veliko menj zaupajo, nego pri nas. Za liberalne fraze in nemško-narodne domišljije se malo brigajo, ter so v nasprotju z mnogimi meščani verni katoliki in zvesti Avstrijanci. Potem se ni čuditi, da so ustavoverci med nemškimi kmeti vsa tla zgubili, pri tem jih ne more več splasiti niti fraza o pretečem panslavizmu, in nemški kmet se nam predstavlja kot naš zaveznik. To vprašanje je socialnega pomena, in če mi Slovani v Avstriji kedaj do krmila pridemo, treba nam je samo za to skrbeti, da odrešimo nemškega kmeta iz krempeljev različnih pijavk, ki sedaj srkajo njegovo

O inkviziciji.

(Po Hefelu pr. P. Chrysoğon M.)
(Dalje.)

Pa tudi od inkvizicije moramo marsikako neopravičeno očitane odvrniti.

VIII. Govori se o groznem trapljenju in mučenju vsakojakem, ki so ga imeli prestati nesrečniki v ječah inkvizicije. Tudi mehkočutno srce ne sme pozabiti pri tem, da trapila so bila takrat v navadi pri vseh svetnih sodnijah in po vseh deželah; da postavno so obstojala v nemških državah celo v 19. stoletju, djanski pa so se zgubila še le okoli srede preteklega stoletja, isti čas iz inkvizicij kakor iz vseh svetnih sodnij. Llorente pravi o tem: gotovo je, „da že dolgo inkvizicija ni spoznala na tezavnico, tako da se dandanes — t. j. v začetku tega stoletja — sme imeti v dejanju za odpravljeno.“ Ker tezavnica ni bila postavno še odpravljena, je fiskal še zmerom spoznal na trapljenje, ali sodniki se več niso ozirali na to in Llorente dobro pristavlja: fiskalu samemu bi bilo žal, ako bi se mu bilo zahtevanje spolnilo.“ Pri inkviziciji, kakor pri vseh sodnijah vseh držav, je veljala stroga zakonitost. Na Nemškem bila je „Karolina“ še zmerom v veljavi, dasi je že dolgo niso izvrševali.

Llorentova izjava pa le potrjuje in razjasnuje, kar pravi graf Le Maistre. Januarja 1808, pravi on, da je z dvema imenitnima obraženima Španjcem govoril o inkviziciji in omenil tudi trapil. Pa Španjca sta ga začudeno gledala in krepko zagotavljala, da o trapilih v svoji domovini nikdar nista slišala še govoriti ne. Seveda, po Llorentu že davno niso bila v rabi.

Le malo resnicoljubja je treba prepričati se, da je bilo ravnanje inkvizicije z okrievenci pri vsej njeni trdobi in strogosti bolj človeško in bolj usmiljeno, kakor pri katerikoli drugi sodnji onega časa v katoliških in protestantskih deželah. Nečem govoriti o početju s katoličani pod Elizabeto na Angleškem, kako so jim še živim, na vešalih visečim, trebuhe parali in njihov drob, iztrgavši jim ga, pred njih očmi sežgali. Nečem govoriti o hyperinkviziciji tistih, ki so se bahali, da so siversko svobodo priborili, ki se dandanes kaže kot verska razuzdanost, ampak primerjati hočem le „Karolino“ z inkvizicijo, da svojo trditev očvrstim.

Razun soditev z ognjem, mečem, razčetrbo, kolesom, vešali in vodo, govori zakonik od živega pokopanja, od trganja z razbeljenimi kleščami, odrezanja jezika in ušes, od odse-

kanja prstov itd., o vseh teh sramotnih in bolečih kaznih ne ve inkvizicija nič. Ono dóbo so bile po vsej Evropi ječe temni, zaduhli brlogi, pravi grobovi prhnenja, gnjenja in smrdenja; inkvizicija pa je devala svoje ujetnike tudi v ječe, ali kake so bile? glasoviti Llorente pravi, da so bile „dobro obokane, svitle in suhe sobe“, kjer je bilo lahko se nekoliko sprehoditi.“ Prav isti Llorente zatrjuje, da noben ujetnik ni zdihoval pod težo verig, zapetnimi okovi, ovratnim železjem itd., od enega samega pripoveduje Llorente, da je bil vklenjen zato, da ni sam sebi smrti zadal. Ujetniki so bili prašani, če ječar lepo z njimi ravna in tudi za postrežbo bolnikov je bilo dobro poskrbljeno. Za dosmrtno jetnike so bile ustanovljene posebne tovarne pod imenom „pokorilnice“, ki so bile od časa do časa natanko ogledovane.

Ni prezreti, da svetno zakonodavstvo dovoljuje ponavljanje trapil; Llorente pa zopet obstaja, da je viši inkvizitorski svet sedaj pa sedaj okrajnim inkvizitorjem ukazoval, da jih pri eni in isti pravdi ne smejo več nego enkrat rabiti, prisustvujoč zdravnik pa da mora vsaki pot določiti, kdaj da ima mučitev nehati, da se življenje ne okvari. Llorente do deva, da nižji inkvizitorji so se tega ukaza

kri, ter ga po krivičnem volilnem redu majorizirajo, — pa nam je zagotovljena bodočnost, zagotovljena večina nemškega naroda, zastopana po kmečkem stanu; gospodstvo liberalnih ustavakov pa je za zmirom uničeno.

Že pri sedanjem volilnem redu so zgubili ustavoverci tri deželne zборе: tirolskega, predarelskega in solnograškega. Pod drugo sistemom se dadó pri sedanjem volilnem redu z lahko silo pridobiti deželni zbori moravski, gornje-avstrijski, češki in bukovinski, da bi ostali ustavovercem le še koroški, šlezjski in dolnje-avstrijski. Ako se pa volilni red na pravično podlago postavi, ne bodo imeli niti jednega deželnega zastopa v svoji oblasti, in zgubili bodo tudi večino v državnem zboru. Vsakako stoji ustavaška stranka na jako slabih nogah, in treba je le malega vetriča, da se vse njihovo poslopje podere.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

(Konec druge seje 16. septembra).

Vesteneck na vse te hude tožbene ne nič drugega odgovoriti, kakor da je vse to le „trač“ — prazne čenče (smeh). Edino gledé dr. Eržena opomni, da je bil kaznovan za dejanje. Opomni tudi, da se mu je na dan volitve gosp. Svetec kot predsednik volilne komisije zahvalil za nepristransko vodstvo volitve.

Poslanec Svetec: Res, dr. Eržen je bil kaznovan po postavi, a to se je zahvaliti le novemu predsedniku vitezmu Kalini; Widmann bi tega ne bil storil, še danes bi se bil Eržen po Litiji šopiril. Vesteneck je vse žile napenjal, da bi ga bil rešil prisojene mu pravične kazni. — Kar se tiče druge opombe Vesteneckove, vodstvo volitve, je to resnica; a zahvalil se mu je le zato, ker pri volitvi ni tako nepostavno ravnal, kakor je bilo pričakovati po vsem njegovim prejšnjem vedenju. Take nepristranosti se namreč volilna komisija ni nadjala od njega. Menda je pa to storil le zato ker je previdel, da bi z vso silo volitve ne prevrgel. Slednjič opomni, da bi, če bi mislil pri tem staviti kak predlog, to bil le ta, da se Vesteneck in njegovi uradniki zavoljo po-

dostikrat tako ognili, da prvo mučenje niso dovršeno izpeljali, da so drugi pot prvo nadaljevali; vsakdo pa ve, da posamni nižji uradniki celo 19. stoletja so bolj neobzirni in trjki ko trda postava sama. Vrh tega se ne sme spregledati, da je inkvizicija v prvih časih prav velikrat s trpili samo žugala, ne da bi jih bila rabila in da je višji inkvizitorski svet že l. 1537 rabo te zavnice kod moriskov prepovedal, medtem ko v drugih deželah niti od ene sodnije kaj takega slišati ni. Jako primerna je bila ta uredba, da trpiti prisoditi ni smelo kako okrajno sodišče, ampak najvišje kraljevsko inkvizicijsko svetovalstvo, ali po drugaki uredbi tudi zadevni škof v zvezi s konsultorji in inkvizitorjem, to pa še le takrat, kadar je toženec vse povedal v svojo bran, kar je vedel in znal. Da bi se zabranilo surovo ravnanje, moral je navzoč biti škof, konsultorji in pa inkvizitor vselej, kadar se je te zavnica rabila. Kakor resnično in gotovo moramo te zavnico imenovati znak stare pravice sodbene, tako nepravilno bi pa bilo, ako bi inkviziciji ravnanje podtikali, kakor so ga dopuščale izobražene Atene, pravdoznanski Rim in sodnije vseh dežela starega in srednjega veka. (Dalje sledi.)

četja pri volitvah denejo v disciplinarno preiskavo.

Predsednik vitez dr. Kaltenecker reče, da tak predlog ne gre pred deželni zbor, poročevalc Dežman pa je pri zagovarjanju Vestenecka ves divji in pravi, da tako sumničenje uradnikov je nepristojno deželnemu poslancu. „Svetec je pošten mož, a taka metoda njemu (Dežmanu) ni všeč“. Se vé, da po Svetcu navedenih hudih tožeb zoper Vestenecka tudi on ne more ovreči, ker se sploh tajiti ne dajo. Trebanjska volitev se potem potrdi.

K kočevski volitvi se oglasi g. Klun sklicevaje se na to, da deželni odbor pri tej volitvi najprvo omenja neke od 36 volilcev podpisane pritožbe, zoper nepostavno sestavo števila volilcev z ozirom na §. 29 deželnega volilnega reda in številjenja ljudstva od 31. decembra l. 1869. Deželni odbor pravi sicer, da se na to pritožbo ni mogel ozirati, ker se v volilnih aktih l. 1871 in 1873 nabaja ravno isto število volilcev, namreč 91. Toda takrat nismo imeli prilike okrajno glavarstvo kontrolirati, je li število volilcev prav razdelilo ali ne, l. 1874 pa je prišel na svetlo „imenik krajev vojvodine Kranjske, sestavljen na podlagi ljudskega številjenja od 31. decembra 1869 po c. kr. statistični centralni komisiji.“ Ta knjiga ima tedaj vradno veljavo in govornik se je primerjevalje jo z vradnimi izkazi posameznih okrajev prepričal, da se številke natančno vjemajo. Po tem imeniku ima Stari log 1, Polom 1, Gotenica 1, Kočevje brez mesta 3, Knežja lipa 1, Novi Lazi 1, Kostel 6, Koče 1, Lienfeld 1, Mala gora 1, Stara cerkev 3, Mozelj 3, Morovec 1, Koprivnik 4, Trava 1, Osivnica 2, Reka 1, Črni potok 1, Draga 1, Nemška loka 1, Brbovec 1, Log 1, tedaj ves Kočevski okraj 38 ne 48 volilnih mož. Laški okraj moral bi jih imeti 17, ne pa 18, ribniški pa 23 ne pa 25. Ker so Kočevjarji vsi glasovali za Dollhofa in Braueta, mora se jima odšteti 10 glasov, gg. Rudežu in Pakižu pa se morajo tudi odšteti 3 glasovi; tedaj bi po pravi razmeri glasov imela g. Pakiž 43 in g. Rudež 41, g. Dollhof 35, in g. Braune 33 glasov in prva dva bi bila izvoljena. Če se reč sedaj natančneje ne preiskuje, bode ta napake ostala tudi pri prihodnjih volitvah, zato je pač potrebno to enkrat v red spraviti.

Slednjič predlaga, naj se poročilo o Kočevski volitvi izroči odseku 7 udov, ki se ima voliti, v preiskavo.

Poslanec kočevski glavar Dollhof ugovarja nekoliko, a vendar je tudi on za Klunov predlog. (Lahko, ker bode v ta odsek voljeni po večini nemškutarji, toraj se je zanašati, da bo odsek priporočal potrjenje volitve in nemčurska večina jo bo po predlogu tudi potrdila. — Opomba poročevalca.)

Pri glasovanju se sprejme Klunov predlog.

Dr. Bleiweis predlaga, naj se zavoljo pozne ure in ker je poročilo o volitvah še obširno, seja pretrga in razprava poročila preloži na drugo sejo. Ta predlog pa nemškutarska stranka zavrže, nadjajoč se, da naši niso pripravljani, in seja traja dalje.

Druge volitve po kmetiškkih občinah se potrdijo, isto tako volitev poslancev za mesto ljubljansko.

Pri poročilu o mestni volitvi idrijski poprime besedo poslanec Svetec ter govori najprvo o groznem strahovanju volilcev po vladni stranki. To strahovanje se je pokazalo že pri občinskih volitvah, zavoljo kterih, ker niso izpadle po volji nemčurske stranke ampak narodno, so bili mahoma trije uradniki premeščeni, ki so narodno volili. Tudi je bilo

60 narodnih volilcev odpuščenih od dela, rudarji, ki so bili udje čitalnice, morali so izstopiti, tudi se je nekterim plača znižala. Sinova neke udove sta bila od dela odpuščena in mati se je tako hudo prestrašila, da je za tem umrla. Pred volitvami za deželni zbor je prišel k sedanjemu narodnemu županu okrajni glavar in rekel mu: „Ako ne bote vdeležili se volitve, zna to za vas vse slabo biti“. Tako navede še več dokazov hudega pritiska in strahovanja volilcev od vladne stranke, ki je tem več izdalo, ker je skoro vsa Idrija od hrara odvisna, ter stavlil predlog, naj se tudi ta volitev izroči odseku, ki se ima voliti za pretres volitev.

Dežman odgovarja puhlo in zavija po g. Svetcu navedene resnice, njegovi privrženci pa po njegovem nasvetu za vržejo Svetčev predlog in potrdijo volitev viteza Gariboldija v Idriji.

O volitvi v Kranji predlaga Vesteneck naj bi se dala še odseku v pretres, češ, da se tu ni vse pravilno godilo, ker je bil izvoljen narodnjak, a ne nemškutar.

Za njim se oglasi dr. Bleiweis, pojasnuje samovoljno ravnanje okrajnega glavarja Derbiča s tretjinsko priklado, ker je prvič vstrel jo rednemu davku, pozneje pa jemal na tej podlagi dane volilne listke od volilcev nazaj, ter stavi predlog: naj bi deželni zbor za vselej rešil vprašanje, ima li tretjinska priklada veljati za pravi davek, tedaj če se prišteva pri volitvah, ali ne.

Poslanec Robič pravi, da taka postava je že, da odločno govori o tej zadevi, naj bi se je okrajni glavarji le držali.

Po tem se sprejme Vesteneckov, pa tudi dr. Bleiweisov predlog.

O volitvi mest Kamnika, Radoljce in Tržiča se oglasi prvi dr. Bleiweis ter povdarja, da je tudi tukaj povsod strahovanje volilcev po vladni stranki bilo silno. Še celo poštno vodstvo je lotilo se poštarja, ter pridržalo ga dan volitve domá, da ni mogel iti voliti narodnjaka. Omeni tudi necega pisma, čegar konec se (nemški) glasi: „To pismo vrzite potem v ogenj, da ne bo prišlo v nepravne roke“. (Kličičudenja na narodni strani, osupnjeni na nemškutarski.)

Tudi dr. Vošnjak mu v tem pritrduje in pové epizodo iz volišča v Tržiči, ko je nek volilec na mizo pred volilno komisijo položil 2 gld., ktera je davkarsk inšpektor dal njegovi ženi za to, da bi mož ne šel volit.

Dežmanu se taka agitacija nič čudna ne zdi (oho!), saj je vsakemu na prosto dano pridobiti volilcev in glasov zá-se, kakor vé in zna.

Nemčurji potrdijo volitev Keceljnovo.

O volitvi v Postojni omeni dr. Zarnik, da sta došla dva protesta zoper njo: iz Loža in Vrhnike. Tudi tu je bil pritisek vladne stranke silen in če bi bilo šlo vse po pravici, bil bi voljen g. Obreza, a ne dr. Deu. Zato stavi predlog, naj tudi ta volitev gre odseku v pretres.

Dežman se o predlogu deželnega odbora strinja s tem nasvetom, ki se skoro enoglasno sprejme.

Pri poročilu o volitvi za dolenjska mesta v Novem mestu se potegne za pravico poslanec Navratil. S krepkim donečim glasom prične: „O tej volitvi se mora pač reči, da ni ga zidu, čez kterega bi ne zlezal z zlatom otovorjen osel.“ Že volilna komisija je bila sestavljena popolnoma brez narodnjakov. General Filipovič, ko je prišel v Sarajevo, je v svet

poklical štiri mohamedance, čeravno se ti z vso silo orožja in izdaje bore proti njegovi vojski. — Potem začne naštevati govornik po vrsti razne nepostavnosti, ki so se pri tej volitvi godile. Očetom frančiškonom, kateri so profesorji in zato vselej volili, se je ta pot vzela volilna pravica, isto tako profesorju Trdini, ki tam v pokoji živi. Strahovanje nižih uradnikov po viših se ne dá popisati, predsednik okrožne sodnije je grozil vsem uradnikom, če ne bi volili Hočevarja. Najhujša nepostavnost je pa bilo kupovanje glasov. Nekteri so dobili po 300 gld., drugi po 50 do 100 gld., o čemer ima on legalizirane dokaze na mizi pred sabo. Zdravnik Zalokar v Metliki je dobil od Hočevarja 200 gld. drugače ne bi bil šel volit, isto tako je prišlo v Metliko in Črnomelj denarja od prejšnjega deželnega predsednika Widmanna. (Čudenje v zboru.) Naštevati tudi več imen volilcev, ki so bili tako podkupljeni, in pravi, da kaj tacega, ko tu, se ni godilo nikjer. Zdaj je vpeljana o vsem tem sodnijska preiskava, ki pa še teče. Konečno stavi predlog, da se ta nepostavna volitev izroči posebnemu odseku v pretres.

Dr. Vošnjak odgovarja Dežmanu, ki je prej narodnjake imenoval „tartüffe“ in ovaduhe. „Tartüff“ je tisti, ki svoj narod izdaja. Tudi omeni, da okrajni glavarji pri nas so, kakor skušnje uče, le za to, da hodijo agitirati za nemčursko stranko. V svoji slepi strasti delajo škodo celo čraru, ker ne le se vozijo po svetu na njegove stroške, ampak če je kak njim prijeten „ustavoverec“, še toliko davka dolžan, ga čakajo in čakajo, če pa kak kmet le majhno svotico, ga precej stisnejo. O volitvi v Novem mestu pravi: „Poslanec, ki si je svoj sedež kupil, se v poštenu zbornici ven vrže“ (Oho! nemškutarjev, predsednik vit. Kaltenegger posvari govornika, za kar se pa ta menda nič ne zmeni.)

Poslanec Svetec govori o Višnjanih, pri katerih se je gledé volilne pravice tudi jako čudno ravnalo. Dalje nasprotuje Dežmanovemu izreku: „da ima vsak predstojnik pravico svojim podložnim uradnikom ukazovati, kako naj volijo.“ To je naravnost nasproti volilni postavi in postave ne sme nihče prestopati, najmanj pa c. kr. uradnik.

Dežman, ki mora iskati izgovorov za vse dozdej navedene grehe nemčurske stranke je vedno v silnih zadregah, čeravno je mojster v sukanji besed. Na očitanje kupovanja glasov pravi, da je to le metoda pridobiti si volilce, kakor delajo narodnjaki pri kozarcu vina s svojimi. Na Svetčevo očitanje odgovarja, da ni rekel, da imajo predstojniki pravico svojim podložnim pri volitvah ukazovati, ampak dajati jim le dobre svete (Rathschläge). (Smeh po zbornici in klici: mi že vemo, kaj taki „sveti“ pomenijo.) Navratilove jasne in sodnijske veljavne dokaze o nakupovanju glasov imenuje denunciacije, rekši, da on nikogar zavoljo tacega ne bi izdal, ki z njim v enem mestu stanuje. (Hoho! po zbornici.) Po tem pride v silno jezo in razjarjen kakor puran, kedar kaj rudečega vidi, se spusti v razlaganje besede „renegati“, ki jo je tolikrat slišati moral. On pravi, da on in njegova stranka nikakor niso renegati, da jih tako psujejo narodnjaki le zato, ker so ustavoverci (živahen protest narodnjakov), zato, ker nočejo iti z njimi za panslavizmom —

Pri teh besedah se začne burno oporekanje, glasni klici. „Proklete grablja“, „renegat“, „dol z odra“, narodnjaki, varovajoči svojo čast kot zastopniki večine dežele, ki se ne smejo

tako dati zasramovati, gredo iz dvorane in puste nemškutarje same. Dežman je potem še nekoliko kvasil, pa ker je bila tako seja skazena, izroče povjerljivemu odseku novomeško volitev, potem pa je Kaltenegger sklenil sejo in preložil jo na petek 20. t. m.

Iz Bosne.

Poveljništvo 4. armade poroča, da je 26. brigada 16. t. m. došla v Dubravo na Tinji, 25. brigada pa je po trdovratnem boju zasedla Lončare in Krespić. 17. t. m. je 13. divizija prišla Novo-Brčko; 25. Brigada se je razstavila ob Savi na cesti v Šamac, 26. brigada pa je marširala proti južni strani Nove-Brčke. Topničarstvo ni moglo dosti pomagati pešcem, ki so vzeli po hudem boju 2 nasipa, katerih eden je bil vtrjen z dvema topovi, ter potem zasedli celo vas. Turki so se do zadnjega jako trdovratno branili in boj je nehal še le ob 8. uri zvečer. Naši so dobili 2 topova in 2 zastavi. Zguba naših še ni znana.

Bihač se je 19. t. m. naši vojni vdal. Ob štirih popoldne so naši vzeli trdnjavo in v njej našli 5 topov, med njimi 4 jako velike, mnogo orožja in streljiva. Rednih vojakov bil je v trdnjavi le 1 štabni oficir z nekaterimi topničarji. Že 18. t. m. je general Zach zasedel Žegar in nasipe na Debeljaškem hribu. Vstajniki so mu zvečer ob 6. uri hoteli ta hrib zopet vzeti, pa so bili odbiti. — Hercegovina je po naznanilu Jovanoviča pomirjena. 16. t. m. je zased Bilek, 18. Trebinje, in oddelek je odšel v Gačko. Črnogorci so se povsod pošteno obnašali. Povsod so tudi naši vradi ustanovljeni. V Prjedorskem okraju so Turki razoroženi. — Glavni del 3. armade, ki iz Doboja maršira naprej, prišel je v Gračanico, kjer je našel mnogo orožja in streljiva.

Iz Bosne je mnogo turških beguncev prišlo v turško Krajino, kjer se v hribih pri Mermetatu, Risovcu in Osenjenici zbirajo ter snujejo upor zoper našo vojno. Bihač bodo najbrže popustili ter se umaknili čez Uno in se tam vtaborili. Krščanski ustajniki so ubili 3 bege Filipopoviče iz Sredice, ki so bežali v Bihač, družino njihovo, 17 glav, so pa izpustili. Kristjani čedalje bolj pomagajo našim vojakom v vojski zoper Turka. Samo četa Vukalovičeva hoče neki ostati nevtralna. Turki so ga silili, da naj se z njimi zedini v boju zoper Avstrijance; Vukalovič jim je sicer obljubil, da se zoper Mohamedane ne bo vojskoval, z njimi pa se vendar neče pajdašiti in se je umaknil v Pozoropolje. Boju z Avstrijanci se hoče izogniti in če bi bilo treba, prestopiti črnogorsko mejo. Pravijo, da višje poveljništvo upornikov v vzhodni Bosni vodita Osman paša, ki je na skrivnem iz Carigrada tje prišel, pa bivši ogerski uporni general Klapka. Da bi Madjari silno radi rešili Turka, je že iz lanske vojske znano, pa tudi sedaj se poroča, da v Somogijskem komitatu je neka skupščina sklenila, vozov in konj za prevaževanje naši vojni potrebnih reči ne dovoljevati in državni zbor prositi, da naj se ministra Tisza in Szende tožita. Skrajni čas je, oholost madjarsko nekoliko ponižati, preden nam bode zrastle čez glavo.

Žandarje, ki so sokrivi umora italijanskega konzula Perroda, so pripeljali v Sarajevo in jih bodo postavili pred vojaško sodnijo. Trdovratno se branijo izdati svoje sodeležnike.

Dva glavarja albanske lige (zveze) sta prišla uni teden v Podgorico, da nadzorujeta poveljnika Husein-pašo in ljudi šuntata k upor zoper Črnogorce. Skoraj bodemo tedaj čuli o novi vojski med Turki in Črnogorci.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani, 20. septembra.

Državni zbor se snide po naznanilu N. fr. Presse 17. oktobra. Nekteri ga že komaj pričakujejo, ker se nadejajo, da bode državni zbor o zasedenju Bosne spregovoril resno besedo, to da ne v smislu državnih koristi avstrijskih, ampak v smislu Madjarov in — Turkov. „Pester Lloyd“ hudo napada politiko Andrassyjevo, kar nekteri smatrajo za znamenje, da Andrassy ne more več ostati vnjanji minister. To se je že velikokrat trdilo, pa Andrassy je ostal, kar je bil. Dotični članek tudi hudo oporeka zvezi Avstrije s Srbi in Črnogoro in vendar Avstriji ne bode ostalo družega, če bode hotela častno rešiti svojo v Bosni pričeto naloga, ter se ne sramotno zopet umakniti nazaj.

V ministerskem svetu, ki je obravnaval železnico iz Siska v Novi, so ogerski ministri tako zelo nasprotovali temu načrtu, da se ta tolikanj potrebna in koristna železnica za zdaj še ne bo delala. Ministri so tudi obravnavali vprašanje o novem bankinem guvernerju, za kterege bode gotovo zopet izbran kak Madjar če ne po rodu, pa vsaj po duhu. Tudi vnjanja važnejša poslanstva dobe večidel Madjari, tako se poroča, da Beust iz Londona odide in ga bode namestoval Madjar Karolyi poročnik v Berlinu, kamor zopet pride Madjar. Tje so nas tedaj privedli nemški liberalci, da bodo zdaj čez nas gospodarili Madjari!

Vnanje države.

Papež si na vso moč prizadevajo, da bi se razmere med Rusijo in vatikanom glede katoliške cerkve na Poljskem vravnale. Iz tega namena se bode papežev nuncij na Dunaju msgr. Jacobini podal v Petrograd. Glavne obravnave pa se bodo boje vršile na Dunaji.

Turčiji bivši veliki vezir Midhat paša svetuje, da naj skliče od njega osnovani državni zbor, ki jo bode po parlamentarnem potu rešil pogina. Pa Abdul Hamid je bil tako moder, da je ta mladoturški nasvet zavrgel. — Mnogo se zopet govori o zvezi z Avstrijo, ktero zlasti priporoča veliki vezir Savfet paša, ki meni, da si Turčija na ta način ohrani pravico do Bosne in Hercegovine. Vojni minister in turški višji ulemi pa sultanu to odsvetujejo.

Rusija razpušča svoje vojaštvo. Tudi spred Carigrada se bode začela vojna ruska umikati; general Totleben se je pri sultanu že poslovil, ter je glavni stan premaknil v Rodosto, pozneje pa se preseli v Odrin.

Izvirni dopisi.

Od Drave, 13. septembra. (Seidl o v pogreb). Včeraj so slovenski volilci mariborskega, bistriškega in svetolenartskega okraja pokazali svoj pogum, svoj značaj, svojo narodnost in verstvo. Odgovorili so svojim nasprotnikom: „mi smo vas siti, Seidl, stara mera je proč!“

Komu se ima ta velikanski vspeh pripisovati? V prvi vrsti našemu vrlemu „Slov. Gospodarju“ in njegovemu vredniku. Dalje zasluzi g. Girstmajer Dominik vso hvalo, kajti neustrašeno zaklical je zbranim kmetom v svojej hiši „zur Stadt Triest“: „trideset let že srečijo vas liberalni poslanci in vas so tako osrečili, da si še soli ne morete kupiti!“

Radostno je bilo gledati, kako so po končanej volitvi nemčurji poparjeni zapuščali volišče, Radvanjski Confucius in Groskofta „paurski kmet“ Mihael Wretzl, dolgoletni oproda (trabant) Seidlnov smilil se je slehernemu. Ni

mu pomagalo, da je zadnje dni delal na vse kriplje, zvijal in psoval duhovne in narodnjake sploh. Do tal pripognjene glave odšel je na svojo pauersko kmetijo. Za njim njegovi verni Lobbnigg, učitelj Jager in drugi.

Kmalu zadoni „Naprej zastava Slave“ in narodnjaki idó kot zmagovalci skoz mariborsko mesto. Nam se je zdelo, ko bi nesli Seidla k pogrebu in mu na tem sprevedu skazali „zadnjo čast“.

Domače novice.

V Ljubljani 23. septembra.

(Učencev na gimnaziji ljubljanski) prihaja od leta do leta več. Tako na pr. je lani bilo jih sprejetih v začetku 475, letos že 532. Posebno veliko se jih je bilo oglasilo v prvo latinsko šolo do 190; ali v dveh razredih so jih obdržali 153, druge pa so odvrgli, kar je tim bridkejšje, ker so nekteri dokaj dobri in zmóžni. Izmed učencev za nemški razred, pravijo je odletel le eden, vsi drugi pa iz slovenskega. Kaže se, da niso zastoj zaplakali mnogi rodoljubi slišavši, da je gimnazija v Kranji odpravljena, in deželnemu zboru bila bi naloga kaj storiti v tem oziru, dokler mestni odbor Kranjski s svojo prošnjo ni nič dosegel. Na eni strani se vabijo in kličejo v šolo, na drugi pa se gonijo in podijo iz nje! — Na realki se jih je za prvi razred oglasilo samo 47.

(Več vradnikov) se v „Tagblattu“ huduje nad narodnimi poslanci, ker so v deželnem zboru šibali brezobzirno ravnanje nekterih vradnikov ter pravi, da to obnašanje narodnih poslancev izvira od tod, ker so vradniki samostojni, prepričani (gesinnungstüchtig) in vstavoverni. Kdo se ne smeja, kadar to bere? Na misel mi prihaja mož, ki ga je imela žena popolnoma v oblasti, ne da bil to sam hotel pripoznati. Nekoga dne moral se ja pred njo stisniti pod mizo, kar se vata odpro in v sobo stopi njegov prijatelj, ki ga začudeno vpraša, kje da je in kaj dela? On pa mu z nekakim ponosom odgovori: Jaz sem gospodar v hiši in smem biti, kjer koli hočem. Reč je tako jasna in izjavi gg. vradnikov v „Tagblattu“ tako primerna, da ne potrebuje nobenega daljšega pojasnenja.

(Ranjenih vojakov) prišlo je v četrtek v ljubljanske bolnišnice 89, na Dunaj pa so jih odpeljali še 105.

(Ljubljanski „butelj“) o zadnji seji deželnega zbora tako poroča, da omeni le Dežmanovih ugovorov, o goljufijah, pritisku, strahovanji in kupovanji glasov od nemčurske stranke pa nič. In vendar je to najvažnejše gradivo iz govorov naših poslancev. Dobro, da ta „turški“ list ni edini v Ljubljani in da se bo že skrbelo za to, da se zvó po svetu, kaj so počenjali nemčurji in birokrati pri zadnjih volitvah za deželni zbor.

(Meščansko šolo) nasvetuje nekdo vstanoviti v Kranji, kjer je gimnazija razrešena. Nam se to zdi tako dolgo nepotrebno, dokler se meščanske šole dejansko ne pokažejo za dobre in koristne, ker se utegne zgoditi, da jih bo sicer vlada kot nepraktične preklicala in odpustila, kakor se je zgodilo z realnimi gimnazijami in da bode Kranj imel veliko stroškov naposled pa zopet ostal na cedilu, kakor sedaj s svojo gimnazijo.

(Bogoslovci ljubljanski) se imajo 1. oktobra oglasiti pri svojih prednikih, 2. oktobra pa se prične uk z navadnim redom.

Razne reči.

— Premembe v Lavant. škofiji: Č. g. zlatomašnik in dekan v Starem tergu Franc Brunner je postal knezo-škofijski konzistorijalni svetovalec, in č. g. korar Matija Modrišnjak proš na Ptujem. — Prestavljeni so čč. gg. kaplani: Andrej Lorenčič v Hajdin; Juri Purgaj k sv. Ani na Krembergu; Anton Drozég k sv. Tomažu pri veliki Nedelji; Jakob Kočevár v Kostivnico; Karol Tribnik za I. v št. Juri pod Rifnikom; Jožef Muba za II. v Rajhenberg, in Janez Berglez za I. v Konjice. — Za kaplane so vmeščeni čč. gg. novomašniki: Jakob Očgerl za II. v št. Juri pod Rifnikom; pl. Jožef Pol za II. v Konjicah in Anton Vamberger pri sv. Barbari poleg Wurmburga. — Fara sv. Marjete pri Laških toplicah je v drugič do 21. oktobra t. l. razpisana.

— Vabilo na občni zbor za stavljenje Slomšekovega spomenika 23. septembra 1878 ob 5. uri popoldne v mariborski čitalnici. Načrt: 1. Nagovor g. predsednika. 2. Splošno poročilo tajnika o stavljenju Slomšekovega spomenika. 3. Poročilo denarničarja. 4. Poročilo tajnikovo in potem posvetovanje o odborovih nasvetih gledé a) izročitve Slomšekovega spomenika v last in varstvo stolne cerkve, b) gledé porabe ostalih 900 fl. 5. Sklep zborovanja. 6. Sledi veselica s petjem, pripravljena od čitalničarjev došlim zbornikom na čast! Na zbor povabljeni so: 1. Vsi dekani na Slovenskem. 2. Vsi predsedniki slovenskih čitalnic. 3. Vsi uredniki slovenskih listov, in 4. odlični domorodci od odbora posebič povabljeni. V Mariboru 6. septembra 1878. Ožji odbor.

— Nesreča. Iz Pestoje se nam poroča: Oni teden je znorelo 7 oseb, ki so pri spodnjim Burgarji jedli juho, v kateri je bil vkuhan tako zvani „pasji peteršilj“. Hlapca so dali v norišnico, kjer je vso obleko s sebe strgal. Kako je z drugimi, še ne vemo.

Spred sodišča.

(Konec.)

Zadnja obravnava pred porotniki bila je proti Jožetu Pircu in Janezu Jegliču. Prvi je zatožen, da je denarje delal, drugi pa, da jih je pomagal med ljudi spravljati. Že leta 1868 so se prikazali po Kranjskem, Koroškem in Štajerskem ponarejeni bankovci po 10 gld., dokler ni bil Pirc pod ključ dejan, prišlo jih je takih 230 na dan, potem pa jih ni bilo več novih ponarejencev. Bankovci so bili še precej dobro, s prosto roko narejeni, in videlo se je, da je vse ena roka naredila. Pirc je bil že dvakrat zaradi tega v preiskavi; enkrat (leta 1873) bil je oproščen, ker je bilo premalo dokazov; drugo leto (1874) pa so našli pri njem nekaj začelih desetakov, ki še niso bili izdelani. Kaznovan je bil zaradi poskušnje, ponarejati denar. Slednjič je vendar vsa krivda Pirčeva na dan prišla. Janez Jeglič je namreč blizo Celovca menjal dva ponarejena desetaka. Ko so ga prijeli, je rekel, da jih je troje takih od Pirca dobil. Ob enem je bil Pirc v Kamniku prijet, kjer je hodil z nekim Pogačnikom, ki je bil zaradi podobne pregrehe že kaznovan. Tam so našli pri njem ponarejen desetak, ki je bil onim, katere je Jeglič menjal, prav podoban; tudi so našli v njegovem žepu nekaj priprave za ta posel. Tudi je dokazano, da je Pirc občeval z nekim Prešérnom, ki je bil že zaprt, ker je trosil ponarejene desetake, in sicer prav take, kakoršnega so pri Pircu našli, in kakoršne je Jeglič imel. Nadalje pravi An-

drej Net mlajši, sin onega Andreja Neta, ki je bil nedavno s Terčkom zaradi ponarejanja denarja zaprt, da je Pirc enkrat dva dni v Netovi hiši zaprt bil, in tam najbrže denar delal, Jože Pirc je tedaj zelo sumljiv, da oni ponarejeni bankovci od njega izvirajo.

Jože Pirc je precej priletan mož, oženjen posestnik v Ljubnem; on je jako spreten in talentiran clovek, ker se je mizarstva, podobarstva in slikarstva čisto sam naučil; obče so ljudje sodili, da denar dela. On vse taji in se izgovarja, da je tist desetak in tisto orodje na cesti našel, da je Jeglič one desetake od necega Kolenca dobil, da je pri Netu samo barve poskušal itd. Po pričah in drugih okolnostih pa se izjave Pirčeve kot lažnjive izkažejo.

Janez Jeglič, že večkrat zaradi tatvine in goljufije kaznovan, je tožen, da je pomagal ponarejene bankovce med ljudi spravljati. On se izgovarja, da je desetake od Pirca na posodo dobil, in da ni vedel, da so ponarejeni. Več prič pa pové, da se je nasproti njim sam izustil, da bankovce kot krive pozna, da jih je tedaj vedoma razširil.

Poklicanih je bilo vsega 17 prič, in dva izvedenca iz Dunaja.

Porotniki so spoznali, da sta zatoženca kriva, in sodišče ju je obsodilo, Pirca na 6 let, in Jegliča na 3 leta težke ječe.

Poziv.

Budite s petjem svoj sorod,
Naj se v omiko žene!
Obhajajte veseli god
Slovenje oživljeno!

Slomšek.

Bella gerant alii — Ti, srečna Slovenija pevaj!

Z novim lotom 1879 začel bode izhajati

„Slovenski Slavček“

zbirka novih slovenskih pesnij. Izdaval se bode u četrtletnih snopičih po 4—6 tiskanih pol srednje ske.

Namen: Gojiti poezije božansko cvetico. Našim pevčem mojstrom bodi „Slavček“ kazališče, začetnikom šola (naši lepoznavski listi v tem oziru ne zadostujejo) — mladini ogenj, narodu korist, slovstvu čast in rast!

Načela: 1. Svoboda na vsako stran. Podpisana firma naj nikogar ne plaši!

2. Zahteva se oblika dovršena, toda ne prestrogo. Gledé oblike in zadržaja nosi vsak pesnik odgovornost svojim imenom.

Pazke: 1. Ta poziv je privat en. Če najde „Slavček“ prvi klic dovolj odziva, stopimo s primernim vabilom u javnost.

2. Pristop naj se blagovoljno takoj prijavi, doneski pa pošljejo vsaj do konca oktobra.

3. Prvi snopič izide začetkom meseca januarja prih. leta. Prodajal se bode po bukvarnicah, pa tudi potom naročbe. Cena se določi pozneje.

Izdajatelj in urednik:

Mih. Lendovšek,
vikar.

V Ptuj (Pettau, Steiermark) mesca avgusta 1878.

Umrlí so:

Od 17. do 18. septembra: Jahana Vidic, 78 l., za protinom. Leopoldina Meeh, nadč. o. 10¹/₂ m., za vtriplj. Karl Dzinski, kupč. pom. 23 l., za jetiko. Katarina Jenko, mestna reva 77 l., valed starosti.

Lojze Breskvar.

Kuda laziš, Miroslave?
Nekdo želi tvojo adresu.

—P.